Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 103 (4739)
ВОСКРЕСЕНЬЕ
майн 27
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

Манай ороной бүхы арадуудай дунда Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы хүсэн боложо энэ дайн соо бүгэдэндэ мэдэрэгдэхэ болоhон хадань би ород арадай энхэ амгалан байхын түлөө духаряа үргэнэм.

И. Сталин.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛАГШАД БА ТЭДЭНЭЙ БҮЛЭНЭРЫЕ БҮГЭДЭ АРАДАЙ АНХАРАЛААР ХҮРЕЭЛЭЕ!

Дайсан дарагдаа. Дайн сэрэг дүүрөө! Бидэнэрые богоол зарса болгохо, манай бардам ехэ баялигые буляажа абаха hанаатайгаар шуhата муухай дай үүсхэhэн немецкэ-фашистска булимтарагшад хяа бута сохигдоо.

Мүнөө советскэ бүхы араднай амгалан тайбанаар амилжа, агуу ехэ Илалтаяа hайндэрлэжэ байна.

Иимэ ехэ Илалтын баяр өөрөө ерээгүй гэжэ бидэнэр hайса мэдэнэбди. Тэрэнэй түлөө дүрбэн жэл шахуу дошхон шэрүүн тэмсэл хэhэнээ манай арад мартахагүй. Энэ Илалтын түлөө сүлөөтэ уужам советскэ газар дээрэ hуужа байhан хамаг бүхы хүнүүд хүсэ шадалаа гаргаа hэн. Тэрэ Илалтын түлөө инаг Эхэ оронойнмнай эрхим хүбүүд ами наhаяа хайрлангүй тэмсэhэн байна.

Тэрэ тэмсэгшэд ба тэдэнэй бүлэнэрые тэдхэжэ хангахын хойноhоо советскэ араднай ходо оролдожо байдаг. Дайн сэрэгэй үедэ энэ асуудалаар хэды ехэ юумэ хэгдэhэниинь элитэ.

Советскэ хүнүүд шуhата дайсантай нюур-нюураараа харалсан фронт дээрэ байлдажа байхадаа бүхы советскэ арадай, бүхы Эхэ оронойнгоо туhаламжа дэмжэлгэ ара талаhаа абажа байhан юм. Тэдэнэр зэбүүн муухай дайсаниие сохижо ябахадаа аймаг нютагтаа үлэhэн, амраг нүхэд, өөрынгөө бүлэнэр тухай hанаагаа орёйдоош зобоогүй. Юуб гэхэдэ, советскэ засаг хадаа сэрэгшэ хүнэй бүлэдэ шухала туhаламжа үзүүлжэ байна гэжэ сохом дуулаhан ба мэдэжэшье ябаа. Фронт ба тыл хоёрой иимэ нэгэдэл, арми ба арад хоёрой иимэ нэгэдэл хадаа агууехэ Илалтымнай нэгэ нүхэсэлынь боложо үгэhэн юм.

Амгалан тайбан хүгжэлтэ бадаралтын саг эхилээд байхада, Эсэгэ ороноо хамгаалхын түлөө ами наhаяа хайрлангүй тэмсэгшэдые анхарал оролдолгоор урдынхилаал ааляар хүреэлжэ байха ёhотойбди.

«Бидэнэр дайнай инвалидуудай үмэнэ, үншэн бүлэнэрэй үмэнэ өөhэдынгөө ехэ уялгануудые хүндэтэйгөөр дүүргэхэбди» гэжэ нүхэр В. М. Молотов хэлээ hэн.

Эдэ уялгануудаа хүндэтэйгөөр дүүргэхын хойноhоо хэр юумэ манай эндэ хэгдэжэ байнаб?

Аймаг бүхэндэ байгуулагдаhан таhагууд хадаа хэды инвалидууд бииб гэhэн тодорхой тоо бүридхэл абажа байдаг. Тэдэ бүхы инвалидуудта ба бүлэнэртэнь шухала туhаламжа үзүүлхэ гээшэ социальна хамгаалгын таhагуудай нэгэн шухала хүдэлмэринь болоно. Ивалидуудые эмнэлгээр хаража хангажа байха талаар, тэдэнэй байра байдалыень түбхинүүлхэ ба дутаhан бүхы юумэеэрнь хангаха тушаа анилээд хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Энэ хабар тэдэнэй огород тариха ажалда баhал туhа хүргэгдэбэ. Инвалидуудай тусхай столовонууд Улан-Удэ городто болоод томо томо предприятинууд дээрэ нээгдээ. Мүн тусхай магазинууд хүдэлжэ эхилээ. Тэрэшэлэн үншэн үхибүүдэй гэрнүүд Мухар-Шэбэрэй, Торишн аймагуудта эмхидхэгдэhэн байна. Инвалидуудай тусхай сугланууд Хэжэнгэ, Кабанскын аймагуудаар боложо, ажахын шухала ажалда хэр зэргэ хабаадалсажа байhанаа хэлсэhэн байха юм.

Гэбэшье бүхы республика дээрэ абаад үзэхэ юумэ болоо hаа, инвалидуудые хангаха ба тэдэнэй шадаха ажалда оруулха талаар үшөөл муу байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ обор байдалай түлөө Социальна хангалгын Наркомат ба тэрэнэй нютагуудтахи органууд сэхэ зэмэтэй байбашье hаань, партиин зарим айкомууд ба аймгүйсэдкомууд өөрыгөө буруушаалсаха ёhотой. Кударын аймагта инвалидуудые хангаха талаар тон бага юумэ хэгдэнэ. Инвалидуудай тодо hонор тоо бүридхэл мүнөө болтор абтаадүй, тэдэнэй гомодолнууд саг дээрээ харагдадаггүй байна. Зарим колхозууд сэрэгэй албахаагшадай үхибүүдтэ тон хангалтагүй туhаламжа үзүүлдэг дээрэhээнь олон тооной үхибүүд hургуулияа орхиhон байха юм. Энээнэй шалтагаанинь юуб гэхэдэ, социальна хангалгын хүдэлмэриие хүтэлбэрилдэг тиимэ хүн мүнөө дээрээ тэндэ үгы гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Иимэ байдалые хаража байгаад, энэ аймагай хүтэлбэрилэгшэд—нүхэд Уртюбаев ба Коркин гэгшэд бэетэй хэмжээ абадаггүй байhан зандаа.

Инвалидуудта мүн лэ иимэрхүүгээр хандажа байhан ябадал Яруунын, Прибайкальска аймагуудта үзэгдэнэ.

Социальна хангалгын БМАССР-эй Наркомат дурсагдаhан эдэ аймагуудай таhагуудай муу хүдэлмэриие хэды болтор тэсэжэ байха юм гэжэ асууя.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын инвалидуудые хүдэлмэридэ оруулха ба тэдэниие hургаха талаар үшөө ехэ дутагдалнууд бии. Манай республика соо байhан бүхы инвалидуудай 85,7 процентнь өөрынгөө мэргэжэл шадабариин ёhоор ажал хэжэ байна. Үлөөшэ арбаад процент инвалидууд хаанаб гэжэ Наркомсобесэшье, Совнаркомой дэргэдэхи гүрэнэй хангалгын таhагташье мэдэнэгүй. Тэдэ зоной эрилтэ хүсэлыень энэ дары элирүүлхэ гээшэ зайлашагүй шухала зорилго мүн. Эсэгэ оронойнгоо түлөө ами наhаяа хайрлангүй тэмсэжэ ерээд байхадань, инвалид бүхэндэ дуратай хүдэлмэриинь үүдэн нээлгэтэй байха ёhотой.

Социальна хангалгын органуудай зорилго хадаа инвалидуудта дуратай хүдэлмэриинь оложо үгөөд дүүргэхэ бэшэ, харин тэдэнэр ямар газарта хүдэлжэ байнаб, хэр хүдэлжэ байнаб, hаад тойбо болнгүй гү гэжэ эрьежэ хаража байха ябадал болоно. Теэд энэ үүргэеэ социальна хангалгын олонхи аймагай таhагууд, илангая городой районуудай таhагууд мартажархёо гэжэ шүүмжэлхэ хэрэгтэй.

11 предприяти, албан газарнуудые шалгаад үзэхэдэ, инвалидуудай хүдэлмэрилхэ шухала условинууд байгуулагдаагүй байба. Улан-Удын ПВРЗ, гүрэнэй завод гэхэ мэтын предприятинууд дээрэ инвалидуудай hуралсал эмхидхэгдээгүй байhаар.

Эдэ дутагдалнуудые дары сагаа усадхахын түлөө бүхы партийно-советскэ органууд оролсохо ёhотой. Тэрэнэй тулада үндэр бүтээсэ харуулдаг инвалидуудые алдаршуулха, социальна хангалгын таhагуудые тойруулан үүсхэлтэй ба оролдосотой эдибхитэдые бии болгохо, тэрэ таhагуудай харюусалгыень үргэхэ хэрэгтэй.

Эдэ шухала хүдэлмэри хадаа бүхы арадай туhаламжа дэмжэлгэтэйгээр дүүргэгдэхэ байhаниинь бата найдамтай.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

Флодой адмиралнуудай погонуудай илгаа тэмдэгүүдые hэлгэхэ тухай

1. «Уhан-Сэрэгэй Флодой личнэ составта шэнэ илгаа тэмдэгүүдые бии болгохо тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1943 онэй февралиин 16-ай Указда нэмэлтэ болгожо, флодой адмиралнуудай погонуудай илгаа тэмдэгүүдтэ hэлгэлтэ хэхэ.

2. Флодой адмиралнуудай погонуудай шэнэ тэмдэгүүд ба дүрсэ хэлбэриие баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН.

Москва. Кремль. 1945 онэй майн 25.

Улаан Армиин сэрэгүүдые командалагшадта зорюулжа Кремльдэ хүндэлэлгэн болобо

Майн 24-дэ ССР Союзай Правительство болбол Улаан Армиин сэрэгүүдэй командалагшадые хүндэлхэ ябадалые Кремльдэ эмхидхэбэ. Энэ хүндэлэлгэн дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй членүүд, Арадай Комиссарнууд, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй членүүд, Улаан Армиин ба Уhан-Сэрэгэй Флодой түлөөлэгшэд, советскэ ажаүйлэдбэри наука, искусство, литературын элитэ ажал-ябуулгашад байлсаба.

20 час багта айлшад Ехэ Кремлевскэ ордоной Георгиевска залда дүүрэнэд. Эндэ манай алдарта армиин, манай героическа арадай дээжэнь болохо эрхим хүнүүд суглараба. Дайсаниие бутасохихо Сталинска гениальна түсэбые бэелүүлжэ, алдар солоёо дуудуулhан фронтнуудые командалагшад, Советскэ Союзай Маршалнуудай хажууда харахада зохёохы ехэ хүсэ оролдолгоороо Улаан Армияа эрхим hайн техникээр хангаhан советскэ зэбсэгэй гайхамшагта конструкторнууд, Социалистическэ Ажалай Геройнууд байха юм.

Улаан Армиин ба союзнигуудай сэрэгүүдэй сохилтонууд доро тонуулша гитлеровскэ Германи бутаран унаа. Илагдаhан Берлин дээрэ манай илалтын туг мандаба. Буу зэбсэгүүд абяа хатажа, шуhата байлдаанууд үнгэрбэ. Илагша агууехэ Советскэ арад үнэн сэхэ хүбүүдэйнгээ тэмсэжэ ба ажаллажа туйлаhан илалтын hайндэрые, манай үнэнтэ хэрэгэй илаhан баярай үдэрые омог дорюунаар тэмдэглэhэн юм.

Мүнөөдэр урдын мүнхэ Кремль илагшадаа угтажа байна. Эдэнэр бултаараан—рядовой боецhээ маршал хүртэрөө—агууехэ Сталинай алдарта хүбүүд мүн. Сталин эдэниие дайнай бүхы бэрхэшээлнүүд ба хүшэр туршалганууд соогуур хүтэлэн гараа, тэдэнэй зоригые ха туужуулан шэрээгээ, илаха агууехэ мэргэжэлдэ эдэнэрые hургаа. Мүнөөнэй дайнай агууехэ туласалдаануудта манай сэрэгшүүд үндэр hайхан эрэлхэг зориг, шэн габьяа ба героизмын үльгэр жэшээнүүдые бүхы дэлхэйн үмэнэ харуулаа. Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүү шэрүүн хатуу тэмсэлдээнүүдтэ эдэнэрые манай агууехэ үбгэ эсэгэнэрэй—Александр Невскиин, Димитрий Донскойн, Кузьма Мининэй, Димитрий Пожарскиин, Александр Суворовой, Михаил Кутузовай дүрсэ жэшээнүүд сог зали түрүүлээ, эдэнэрые, манай баатар сэрэгшүүдые, Агууехэ Ленинэй илалта түгэлдэр туг хүтэлэн зоригжуулаа.

Бүхы оромнай, бүхы советскэ арад зон өөhэдынгөө полководецууд ба солдадуудаараа хуулита ёhоор омгорхожо байна: эдэнэр хадаа түүхэ домогто үзэгдөөгүй энэ дайнда Илалта туйлажа гараа. Эдэнэр хадаа манай түрэл газар нютагта хэзээ нэгэтэ добтолон ерэhэн бүхы дайсадhаа эгээл хүсэтэй ба мэхэтэ муухай дайсаниие үнэhэн тоброг болгон hалгаа. Эсэгэ оромнай өөhэдынгөө үнэн сэхэ хүбүүдэй байлдаанай баатаршалгануудые, сэрэгэй шэн габьяае тэмдэглэhэн байха юм—эдэнэрэй олонхиинь үбсүүн дээгүүр орденууд яларжа, Москва шадар, Сталинград шадар, Украинын ба Белоруссиин газарнууд дээрэ болоhон агууехэ тулалдаануудые, дайсанай газар дээгүүр хэhэн илалта түгэлдэр походуудые hануулна. Ленин—Сталинай агууехэ тугые бүхы хүшэр туршалганууд соогуур нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа гараhан, ородой зэбсэгэй дайшалхы заншалнуудые ар бидхан гараhан, манай Эхэ ороной түүхэдэ өөhэдынгөө баатаршалгануудаар шэнэ-шэнэ героическа хуудаhануудые бэшэжэ гараhан сүлөөлэлтын дайнай геройнууд—эдэнэр алдаршаг лэ.

Манай илалта болбол фронт ба тылэй нэгэдэмэл оролдолгын аша үрэ, Урал ба Сибириин буу зэбсэг бүтээгшэдэй, Бакугай нефть гаргагшадай, Магнитогорскын металлургнуудай, Кузбассай шахтёрнуудай героическа ажалай аша үрэ мүн. Манай илалта болбол агууехэ советскэ ороной бүхы арадуудай—Росси ба Украинын хүбүүдэй, Белорусси ба Азербайджанай ажалшадай, Узбекистан ба Грузиин хүдэлмэришэд ба колхозникуудай, Ленин—Сталинай агууехэ ба илагдашагүй туг доро ахадүүгэй холбоогоор нэгэдэhэн бүхы национальностьнуудай ажалшадай патриотическа хүсэн оролдолгонуудай үрэ мүн.

20 час болобо. Зал соо нүхэр И. В. Сталинай, нүхэд В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, А. А. Жданов, Н. С. Хрущёв, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, А. И. Микоян, Н. М. Шверник, Л. П. Берия, Г. М. Маленков, Н. А. Булганин, Н. А. Вознесенский гэгшэдэй орожо ерэхэлээр, тэндэ сугларагшад үни удаан замхашагүй нэрьемэ аплодисментнүүдээр хүл дээрээ угтаба. Илалтые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ агууехэ нүхэр Сталиниие хүндэлhэн, тэрэнэй соратнигуудые хүндэлhэн халуун оваци хэдэн минутын турша соо үргэлжэлнэ.

Зал дотор абяа авиргүй болошобо. Нүхэр Молотов болбол президиумдэ ерэжэ hууггы гэжэ Советскэ Союзай Маршалнуудые урина. Зал соо байгаашад Волгоhоо Шпрее хүртэр, Москва шадарай газарнуудhаа Берлин хүртэр, Украинска талануудhаа Бранденбург хүртэр агууехэ дайшалхы походуудые хүтэлбэрилhэн алдарта полководецуудые халуунаар амаршалба.

Нүхэр В. М. Молотов тобшохон үгэ хэлэжэ сугларагшадта хандаба:

—Нүхэдүүд, Правительство болбол Улаан Армиин сэрэгүүдые командалагшадые хүндэлhэн энэ хүндэлэлгые социалистическэ байгуулалтын, наука ба искусствын гайхамшагта ажал-ябуулгашадай хабаадалгатайгаар хэбэ. Мүнөөдэрэй правительственнэ хүндэлэлгэн хадаа германска фашизмда эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай олон тоото фронтнууд дээрэ манай армиинуудые байлдаанда хүтэлжэ ябаhан, манай орониие зэбүүн муухай булимтарагшадhаа сэбэрлэhэн ба гитлеровскэ Германиие илаhан илалтада бидэнэрые асарhан советскэ полководецуудта зорюулан хэгдэбэ. (**Нэрьемэ аплодисментнүүд**). Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы советскэ арад болбол манай боецүүд ба командирнуудай зүгтэ, манай арадай бэеэ даанхай байдал, эрхэ сүлөө ба зол жаргалай түлөө болоhон дайнай эдэ хүндэ хүшэр жэлнүүдэй туршада тэмсэл хэжэ байгаашадай зүгтэ хандан эльгэ зүрхөөрөө хаража байна. Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы советскэ арад болбол өөрынгөө анхаралые илалта түгэлдэр армидаа болон тэрээнэйнгээ хүтэлбэрилэгшэдтэ хамаг анхаралаа хандуулжа, тэдэнэй дайшалхы габьяануудаар үнэн сэдьхэлhээ омгорхожо, өөhэдынгөө шэн зоригто боецүүд ба командирнуудтаа хизааргүй дуратай байhанаа харуулна. Мүнөөдэр бидэнэр манай улаанармеецүүд ба сэрэгэй морягуудые хүндэлжэ, манай офицернууд, генералнууд, адмиралнууд ба алдарта маршалнуудые хүндэлжэ ба, хамагай түрүүн, манай тэмсэлые хүтэлбэрилhэн ба хүтэлбэрилжэ байhан, тиигэжэ түүхэдэ үзэгдөөгүй байhан агууехэ илалтада манай арадые асарhан хүниие хүндэлжэ агууехэ хүн ба инаг вождиие хүндэлжэ, нүхэр Сталиниие хүндэлжэ духаряа бариха ёhотой байнабди!

Сугларагшад нэгэн зэргэ бодожо, агууехэ вождь, багша ба полководецые хүндэлhэн халуун оваци хэнэ.

—Нүхэдүүд,—гэжэ нүхэр Молотов үргэлжэлүүлнэ,—манай арми болбол манай социалистическэ гүрэнэй нэрэ түрэдэ хүрэмөөр байба. Европые германска фашизмhаа сүлөөлхэ агууехэ үүргэд хүрэмөөр байба.

Манай армиие, мүн бүхы манай советскэ арадые алдарта большевистскэ парти, Ленин—Сталинай парти хүмүүжүүлээ. Манай партиие агууехэ ухаатай ба хэрэг ябуулагша хүн, агууехэ Ленин байгуулаа. Манай партиие мүнөө агууехэ Сталин илалтаhаа илалта тээшэ хүтэлжэ ябана. Ленин—Сталинай агууехэ партиин түлөө, манай большевистскэ партиин Центральна Комитедэй түлөө, манай түрэл агууехэ Сталинай элүүр энхэ байхын түлөө энэ духаряа баринам! Нүхэр Молотовой дүүргэлтын үгэнүүдые зал болбол агууехэ Сталиниие хүндэлhэн, илагшан габьяата Улаан Армиие хүндэлhэн амаршалгын дуунуудаар, халуун аплодисментнүүдээр угтаба.

Нүхэр В. М. Молотов айлшадтаа хандажа хэлэнэ:

—Нүхэдүүд! Москвада нэгэ эшелон шулуу нүүрhэ бэлэг болгон асарhан польско горнягуудай делегаци эндэ байлсана. Би демократическа Советскэ Союзда хани барисаатай Польшын түлөө, славянска арадуудай хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаанай үльгэр жэшээ болохо ёhотой байhан советско-польско хани барисаагай түлөө духаряа барихые дурадханам!

Эндэ сугларагшадай дулаан амаршалга хүлеэhэн польско горнягуудай делегаци президиум тээшэ ошобо. Нүхэр Сталиниие хүндэлhэн, советско-польско хани барисаае хүндэлhэн амаршалгын дуунууд зэдэлнэ. Польско делегаци түрэлхи хэлэн дээрээ нүхэр Сталиниие хүндэлhэн арадай амаршалгын дуу дуулаба.

Нүхэр Молотов „Ород арадай гайхамшагта түлөөлэгшэ, большевистскэ Центральна Комитедэй үнинэй член, Советскэ гүрэнэй толгой, бидэнэр бүгэдэндэ [illegible]на—Михаил Иванович Калининай элүүр энхэ байхын түлөө“ духаряа үргэнэ.

Эндэ байгшад нүхэр Молотовой үгые халуун аплодисментнүүдээр угтаба.

Нүхэр И. В. Сталин айлшад тээшэ хандажа хэлэнэ

—Манай гадаадын политикые хүтэлбэрилэгшэ Вячеслав Михайлович Молотовой түлөө духаряа барихые дурадханам. Гадаадын hайн политика гээшэ заримдаа фронт дээрэхи хоёр-гурбан армида орходоо үлүү шэгнүүртэй юм гэжэ бү мартагты. Манай Вячеславай түлөө!

Зал соо hуугшад нүхэр Молотовые хүндэлhэн халуун оваци хэнэ.

Нүхэр Молотов болбол Улаан Армиин сэрэгүүдые командалагшадай түлөө духаряа үргэхэ дурадхалтайгаар сугларагшадта хандаба.

—Би нүхэр Жуковай нэрые хамагай түрүүн нэрлэхэ ёhотой байнаб,—гэжэ нүхэр Молотов хэлэнэ.—Нүхэр Жуковай нэрэ Москвае героическаар аршалhан, Ленинградые хамгаалhан, хани барисаата Польшын столица—Варшавые сүлөөлhэн ябадалнуудтай холбоотой байна. Манай сэрэгүүд Маршал Жуковай командовани доро фашистска эшээн нүхэн болохо Берлиндэ сүмэрэн орожо, тэрээн дээрэ илалтын туг мандуулhан байха юм. Маршал Жуковай элүүр энхэ байхын түлөө!

Зал дотор шэн габьяата Улаан Арми ба тэрээнэй полководецуудые хүндэлhэн аплодисментнүүд дахин нэрьен гараба.

Нүхэр Молотов Украинада болоhон байлдаануудай герой, Прагые сүлөөлэгшэ, Маршал Жуковай сэрэгүүдтэй хамта Берлиндэ сүмэрэн ороhон сэрэгүүдэй полководец—Маршал Конёвой түлөө; мүнөөнэй дайнда түүхэтэ эрьелтэ боложо үгэhэн Сталинградска тулалдаануудай герой, Белоруссидахи операцинуудые хүтэлбэрилhэн, немецүүдые Данциг ба Штеттинhээ намнан гаргаhан полководец—Маршал Рокоссовскиин түлөө; Ленинград шадар немецүүдые бутасохиhон, Таллиниие сүлөөлhэн, Карельскэ хоолой дээрэ дайсанай хүсэтэ обороные дэлбэ татаhан ба Выборгые сүлөөлhэн сэрэгүүдые хүтэлэгшэ Маршал Говоровой түлөө; Ростовые сүлөөлhэн герой, немецкэ ба венгерскэ фашистнуудhаа Венгриин столица Будапештые сүлөөлhэн полководец—Маршал Малиновскиин түлөө; Болгариие ба тэрээнэй сталица Софиие сүлөөлhэн, немецкэ булимтарагшадые Австриин столица—Венэhээ намнан хаяhан герой—Маршал Толбухинай түлөө; Зүүн Пруссида болоhон байлдаануудай герой, Прусска милитаризмын хэрэм тулгуури болохо Кёнигсбергые эзэлhэн сэрэгүүдые хүтэлэгшэ—Маршал Василевскиин түлөө; земландска немецкэ бүлэглэлгые эсэслэн бутасохиhон армиин генерал Баграмянай түлөө; хойто зүгтэ советскэ сэрэгүүдэй дайшалхы операцинуудые хүтэлбэрилhэн Маршал Мерецковой түлөө; Карпат дээгүүр илалтатайгаар дабан гараhан сэрэгүүдые хүтэлэгшэ армиин генерал Ерёменкын түлөө духаряануудые барихые дурадхана.

Айлшад барандаа бодожо, советскэ зэбсэгые суурхуулhан ба Верховно Главнокомандованиин табиhан гениальна зорилгонуудые гайхамшаг hайханаар бэелүүлhэн алдарта сталинска полководецуудые халуунаар амаршалнад.

Нүхэр Молотов болбол Улаан Армиин хуушанай полководецуудай түлөө, дайсадhаа залуу советскэ гүрэниие героическаар аршалан, Улаан Армиие гражданска дайнай жэлнүүдтэ хүтэлбэрилжэ ябагшадай түлөө духаряа үргэхые дурадхана. Нүхэр Молотов хадаа аяар гражданска дайнай жэлнүүдтэ советскэ сэрэгүүдые илалтата байлдаануудта хүтэлhэн ба мүнөөнэй Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ сэрэгүүдые хүтэлбэрилhэн Маршал К. Е. Ворошиловай, Маршал Будённын ба Маршал Тимошенкын элүүр энхэ байхын түлөө бокал үргэбэ.

Советскэ Союзай Маршалнууд, генералнууд, социалистическэ ажаүйлэдбэриин наука, искусство ба литературын ажал ябуулгашад хүл дээрээ бодожо, Улаан Армиин алдарта полководецуудые инаг дулаанаар амаршална.

hүүлдэнь нүхэр Молотов советскэ Уhан-Сэрэгэй Флодой хүтэлбэрилэгшэд флодой адмиралнууд Кузнецов ба Исаковые, флодуудые командалагшад адмиралнууд Трибуц, Октябрьский, Головко, Юмашев гэгшэдые, мүн тэрэшэлэн Улаан Армиин тусхайта түрэл сэрэгүүдэй маршалнуудые артиллериин Главна Маршал Воронов ба авиациин Главна Маршалнууд Новиков болон Головановhаа эхилээд бултыень нэрлэн байжа амаршалба.

Улаань Гүрэнэй Оборонын Комитедэй хүндэлэлдэ, тэрээнэй Түрүүлэгшэ Маршал И. В. Сталинай хүндэлэлдэ, Улаан Армиин сэрэгүүдые бүхы түрэлэй буу зэбсэгүүдээр, танкнуудаар, самолёдуудаар, hомо хэрэгсэлнүүдээр таhалгаряагүй хангалтые эмхидхэhэн, фронт дээрэ сэрэгүүдые бусад бүхы материальна ба эдеэ хоолой зүйлөөр хангажа байhан Гүрэнэй Оборонын Комитедэй членүүд—Л. П. Берия, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, Л. М. Каганович, Н. А. Булганин, Н. А. Вознесенский гэгшэдэй хүндэлэлдэ хойно-хойноhоонь духаряануудые бариба. Энээнэй hүүлээр Генеральна Штабай ба тэрээнэй начальник Армиин генерал Антоновой түлөө духаряа барилган болобо.

Хамтарhан хүсэл оролдолгоороо алдарта илалта туйлажа гараhан манай героическа арми ба героическа арадай түлөөлэгшэдтэй агууехэ вождь ба полководецын, парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй хэhэн энэ түүхэтэ уулзалган хани нүхэдэй халуун инаг оршондо үнгэрбэ.

Нүхэр И. В. Сталинай хэлэhэн үгэ

Нүхэдүүд, үшөө нэгэ, hүүлшын духаряа үргэхые намда зүбшөөрыт.

Би манай советскэ арадай ба, хамагай түрүүн, ород арадай энхэ амгалан байхын түлөө духаряа барихые хүсэхэ байнаб. (**Үни удаан, нэрьемэ аплодисментнүүд, «Ура» хашхаралдаанууд**).

Советскэ Союзай составта ороног бүхы нацинуудhаа үлэмжэ ехэ наца мүн байhан хадань би хамагай түрүүн ород арадай энхэ амгалан байхын түлөө уунам.

Манай ороной бүхы арадуудай дунда Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы хүсэн боложо энэ дайн соо бүгэдэндэ мэдэрэгдэхэ болоhон хадань би ород арадай энхэ амгалан байхын түлөө духаряа үргэнэм.

Гансал хүтэлбэрилхы арад байhан тэды бэшэ, мүн хамта тунгалаг hаруул ухаатай, хатуу шанга сэдьхэлтэй ба тэсэмгы байhан хадань би ород арадай энхэ амгалан байхын түлөө духаряа үргэнэм.

Манай правительствода үсөөн бэшэ алдуунууд байгаа hэн, манай армиин сухарижа, Украинын, Белоруссиин, Молдавиин, Ленинградска областиин, Прибалтикын, Карело-Финскэ Республикын бидэндэ түрэл тосхонууд ба городуудые орхижо байhан, бэшэ аргын үгы байhан дээрэhээ орхижо байhан 1941—42 онуудта яаха аргагүй аймшагтай байдалтай сагууд бидэндэ болоhон юм. Ондоо арад hаа правительстводаа: таанар манай хүлеэhэн юумые харюулбагүйт, тонилоты саашаа, бидэнэр Германитай эб найрамдал баталха ба бидэнэртэ амар заяа олгохо ондоо правительство табихамнай гэжэ хэлэхэ байгаа. Зүгөөр, ород арад иигэжэ хэлээгүй, ушарынь хадаа өөрынгөө Правительствын политикые зүб байhанда этигэжэ, Германиие бутасохихо ябадалые хангахын тулада хохидол тээгдэлнүүдэй урдаhаа ошоо. Тиигэжэ Советскэ Правительствода үзүүлhэн ород арадай энэ этигэл найдабари болбол хүн түрэлхитэнэй дайсан болохо фашизмые илаhан түүхэтэ илалтые хангажа ерэhэн тэрэ шиидхэхы хүсэниинь боложо үгөө.

Энэ этигэл найдабариинь түлөө ород арадта баясхалан хүргэе!

Ород арадай энхэ амгалан байхын түлөө! (**Үни удаан замхаагүй нэрьемэ аплодисментнүүд**).

* * *

Хүндэлэлгын үедэ айлшадта зорюулhан ехэ концерт болоо, тэрээндэ столицын эрхим артистнууд хабаадалсаhан байгаа.

(ТАСС).

Кабанска МТС-эй Анна Боженовагай бригадын залуу трактористнууд. А. Поповой фото.

Тракторнуудаа һайнаар худэлгэе!

МТС-үүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ шан үгтэбэ

«Түрэнэй түсэбүүдые дүүргэһэнэй бэ үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө МТС-үүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха тухай» СССР-эй Совнаркомэй 1944 оной мартын 13-ай тогтоолтой зохилдуулан, СССР-эй Наркомземэй 1945 оной апрелиин 24-эй приказаар, 1944 оной хүдэлмэриин дүнгөөр Бурят-Монголой МТС-үүдэй дээрэ дурсагдаһан хүдэлмэрилэгшэд шагнагдаһа гэбэл:

Тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэб һайн шанартайгаар 164 процент дүүргэжэ, МТС-ээрээ тракторна хүдэлмэринүүдэй гол зүйлнүүдые дүүргэлтээрээ хамта зээлэн хахалалгын гектараар өөрыгөө сэн 10 түхэриг 97 мүнгөөр багаболгоһон, ургаса хуряалгын түсэб сан бэлээр соонь дүүргэһэнэй, намарай таригба болон намарай пар хахалга түсэбһөө байгуулагдаһан болзор соонь һайн шанартайгаар дүүргэһэнэй түлөө Саянтын МТС-эй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд: тэрэнэй директор Танхасаев, ахалагша агроном Фоминых, ахалагша механик Воробьев гэгшэд 11,2 һарын салингаар шагнагдаба. Мүн тус МТС-эй ахалагша бухгалтер Багаев гэгшэ 9,2 һарын салингаар шагнагдаһан байна.

Ургаса хуряалгын түсэб сан болзор соонь дүүргэһэнэй түлөө нэгэ һарын салингаар шагнагдаһан гэбэл:

Гашейн МТС-эй директор Сэботаев, ахалагша механик Хуторной.

Бага-Куналейн МТС-эй директор Васильев, ахалагша механик Хлыпов.

Хэжэнгын МТС-эй директор Игнатьев, ахалагша механик Жалсанов.

Хоринын МТС-эй директор Далбаев, ахалагша агроном Шарченко, ахалагша механик Харитонов.

Хонхолойн МТС-эй директор Деревалов, ахалагша агроном Мэлэжников, ахалагша механик Цыренов.

Сэлэнгын МТС-эй директор Найданов, ахалагша агроном Раднаев, ахалагша механик Абашеев.

Ехэ-Кударын МТС-эй директор Дмитриев, ахалагша механик Поляков.

Тункын МТС-эй директор Демин, ахалагша механик Балуев.

Бичурын МТС-эй директор Нетёсов, ахалагша механик Калужанин.

Кыренскэ МТС-эй директор Пахаинов, ахалагша механик Бандаев.

Сагаан-Усанай МТС-эй директор Кузьмин, ахалагша агроном Цингунов, ахалагша механик Сунгурапов.

Курбын МТС-эй директор Садовский, ахалагша агроном Дмитриева, ахалагша механик Сафонов.

Суулгын МТС-эй директор Дашиев, ахалагша механик Шагдуров.

Эгэтын МТС-эй директор Бимбаев, ахалагша механик Климов.

Селендумын МТС-эй директор Будаев, ахалагша агрономой үүргые дүүргэгшэ Еранский, ахалагша механик Усов.

Закаменай МТС-эй директор Николаев, ахалагша механик Мункуев.

„Аймагай эрхим тракторист" гэһэн нэрэ олгогдоо

Хабарай таригын үедэ аймагай тракторна бригаднуудай дунда дэлгэрһэн социалистическа мүрысөөнэй дүн гаргагдаба. Мүрысөөнэй дүнгөөр Окино-Ключевскэ МТС-эй Г. Разуваевагай хүтэлбэрилдэг бригада түрүү һуури эзэлһэн байна. Тус бригадын члэнүүд тракторна хүдэлмэринүүдэй хабарай түсэб 101 процент дүүргэһэн байна юм. Условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалалгаа орүулан һайн шанартайгаар 93 га элүүлһээ. Тэрэшэлэн 963 килограмм горючи арбилһан байна.

Бичурын машинно-тракторна станциин Анна Ястребовагай бригада хоёрдохи һуури эзэлээ. Энэ бригада тракторна хүдэлмэриингээ хабарай түсэб 86 процент дүүргэһэн байна. 15 хүсэтэй трактор бүрин бүтээсэ 83 гектар болоно. Мүн энэ бригада 670 килограмм горючи арбилаа.

Бичурын машинно-тракторна станциин трактористнууд Иван ба Ирина Ястребова гэгшэд эрхимүүдэй тоодо оролсоно. һайн хүдэлмэриин түлөө Ирина Ястребовада «Аймагай эрхим тракторист» гэһэн нэрэ олгогдоо.

Бичурын машинно-тракторна. Г. ЦЫРЕНОВА.

Комсомольско-залуушуулай бригада түрүүлэнхэй

Иволгын машинно-тракторна станциин комсомольско-залуушуулай нүхэр Стрельцовагай бригада «Майн 1» колхозой поли дээрэ амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байна. Энэ бригада 300 га хахалһан, 200 га тариһан байха юм. Тиигэжэ тракторна хүдэлмэриингээ хабарай түсэб һайн шанартайгаар 111 процент дүүргэһэн байна.

Социалистическэ мүрысөөнэй майн дүнгөөр энэ бригада МТС-эй дирекци болон партиина организациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа. Бригадын члэнүүд колхозой правлени ба партиина организацитай үнэтэ харилсаа абаһан байна. Трактористка Анастасия Чернышева, сеялкэшэн Екатерина Рыкова гэгшэд бригада соогоо түрүү һайнаар хүдэлмэрилнэ.

Б. БУЛАЕВ

Пар хахалжа байна

ХОРИ. (Манай корреспондентһээ). Аймагай түрүү колхозууд ороолтэ-бэлоо таригаа амжалтатайгаар дүүргээд, эргэн пар хахалжа эхилбэ. Түрүү колхозуудаар пар хахалга хүдэлмэрийн олохон плуг табигдаа. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр, аймагай колхозууд 260-һаа дээшэ гектар пар хахалба.

10 гараа колхоз оробото таригаа сэгэл сум дүүргээд техническэ, овощной ба тэжээлэй культуранууды тарижа байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз таригаа эгээл түрүүлэн дүүргэжэ, аймагайнгаа колхозуудые ахиба. «Путь Сталина» колхоз түсэбһөө гадуур 43 гектар тарила хээ. Тэрэшэлэн Ленинэй нэрэмжэтэ, «Красный партизан», «III Интернационал», «Шэнэ ажал» ба бусад колхозууд таригаа эрхим шанартайгаар дүүргэһэн байна. «Красный партизан», Ленинэй, Кировой нэрэмжэтэ колхозууд түсэбһөө гадуур таригаа хээ.

Ц. ГАРМАЕВ.

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Централына Комитедһээ

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Централына Комитет болбол социалистическэ революциин хэрэгтэ хүндэтэйгөөр алба хэһэн дайшалхы үгэтэ, ородой оюун бэлигтэй пэтэ—басняшэ нүхэр ДЕМЬЯН БЕДНЫЙ (Придворов Ефим Алексеевич) гэгшын наһа бараһан тухай гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

ССР СОЮЗАЙ АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕТ. ВКП(б)-гэй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

Гэрэ Дээдэ Түрэлтэ господин Иденде, Великобританиин Гадаада Хэрэгүүдэй Министртэ

Лондон.

Англо-советскэ союзна договор баталагдаһанай гурбан жэлэй ойн үдэртэ Танда ба Великобританиин Правительстводо Советскэ Правительствын болон өөрынгөө үнэнэй хани барисаанай амаршалга ба эрхим һайн хүсэлэн хүргэнэб. Гитлеровскэ Германиине түүхэтээр илажа дүүргэһэн манай арадуудай хани барисаанай амжалта хадаа Договоройнмай хүсэтэй ба болото байһаниие харуулба.

Амгалан ба аюулгүй байдалые хангахые эрмэлзэжэ хүсэһэн манай оронуудай ба эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы напанууддай амгалан һайн байһалда Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаанай харилсаанууд улам, саашада бүхэжэ бэхэжэхэ гэжэ найдан хэлэхэымни зүбшөөрыт.

В. МОЛОТОВ.

1945 оной майн 25.

Тэрэ Дээдэ Түрэлтэ господин Молотовто Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарта

Москва.

Союз тухайда англо-советскэ Договорой баталагдаһаар 3 гурбан жэлэй ой хадаа тус союзай түрүүшын зорилго—гитлеровскэ Германиине диилэжэ ябадалай илалта түгэлдөөрөө түйлагдаһан үедэ түхёолдобо. Биднэр мүнөө дайнай удааһи үедэ ороод байнабди, бусад Нэгэдэмэл напануудай интересүүдые алхаралда абажа, өөргөө ямаршье газар уһа абахаар эрмэлзэнгүй, ондоо гүрэнүүдэй дотоодой хэрэгтэ хамааралсангүй Договоротой зохилдуулан эб ехэтэй ба хани барисаата харилсаа байгуулхые зүбшөөрэлдэн үе бэлэвэ. Хэрбээ манай хоёр орон англо-советскэ союзда, манай оронуудай хабаадаажа баталһан хэлсээнүүдтэ үнэн байгаа һаань, бүхы Европын удаан сагай эб найрамдал ба бүгэдэ-ниитын һайнаар бадарагла мандаха байна гэжэ би урданьһиидаа алдаар этигэнэб.

Би Танда ба Танаар дамжуулан СССР-эй правительство болон арадууддаа, мүн Тэдэ Дээдэ түрэлтын правительство болон Великобританиин арадуудай һайн хүсэлэнтэй хамта өөрынгөө амаршалга ба найн хүсэлэн хүргэнэб.

Антони ИДЕН.

США-гэй Президент Трумэнэй нюурайнь түлөөлэгшэ господин Г. Гопкинс Москвада ерэбэ

Майн 25-да США-гэй президентын нюурай түлөөлэгшэ господин Г. Гопкинс гэгшэ һамгантаяа Москвада ерэбэ.

Центральна аэродром дээрэ господин Г. Гопкинсые СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарай орлогшо А. Я. Вышинский, СССР-эй НКИД-гэй Протокольно таһагые даагша Ф. Ф. Молочков, СССР-эй НКИД-гэй США-дахи Таһагые Даагшын Орлогшо В. И. Базыкин, мүн тэрэшэлэн Москвадахи Американска Посольствын члэнүүд, хэрэгтүүдэй Этигэмжэтэ господин Д. Кеннан толгойтойгоор Францина Элшэн Сайд господин Ж. Катру, Великобританиин хэрэгүүдэй Этигэмжэтэ господин Робертс ба бусад угтаба.

Энээнтэй нэгэ доро СССР-дэхи США-гэй Элшэн Сайд господин В. А. Гарриман ба США-гэй Гурэнэй Секретариин туһалагша господин Ч. Болен гэгшэд Москва ерэлсэбэ.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын Алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-ай Указай үндэһөөр, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үнэмшэлгээр шагнаха гэбэл:

Юһэн хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. БЫЛКОВА Мария Васильевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
2. ОКИНОВА Мария Яковлевнае—Прибайкальска аймагай, Татаурово станциин гэрэй эзэн эхэнэр.
3. РУДНЕВА Васса Евдокимовнае—Прибайкальска аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
4. ШАНГИНА Евдокия Васильевнае—Кударын аймагай «Заря» колхозой колхозница.

Найман хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. АНДРЕЕВА Татьяна Афанасьевнае—Прибайкальска аймагай Горячинска тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.
2. ПГУМНОВА Мария Хирсантьевнае—Кударын аймагай, «Красный Пограничник» колхозой колхозница.
3. КАСИМОВА Мавлиха Тукеновнае—Кударын аймагай, Калановичын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
4. КОНОШЕНКИНА Ирина Михайловнае—Прибайкальска аймагай Турунтаевска хүүгэдэй яслиин хүдэлмэрилэгшэ.

Долоон хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 3-ДАХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. АЛУШКИНА Татьяна Григорьевнае—Мухаршэбэрэй аймагай «Победитель» колхозой колхозница.
2. КАТОМАНОВА Анастасия Ивановнае—Кударын аймагай, «Вперед» колхозой колхозница.
3. ЛАПИНА Дарья Дмитриевнае—Кударын аймагай, Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
4. МАНСУРОВСКАЯ Мария Пиловнае—Кударын аймагай, Ехэ-Кударын МТС-эй бухгалтер.
5. НАЗАРОВА Александра Тихоновнае—Мухаршэбэрэй аймагай «Победитель» колхозой колхозница.
6. ОСКОРБИНА Мария Семеновнае—Байкало-Кударын аймагай Будённын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
7. РЮТИНА Антонина Павловнае—Мухаршэбэрэй аймагай, «Авангард» колхозой колхозница.
8. САТАЕВА Дарья Васильевнае—Мухаршэбэрэй аймагай «Победитель» колхозой колхозница.
9. СОКОВИКОВА Анисия Георгиевнае—Кударын аймагай, «Вперед» колхозой колхозница.
10. ЧУЛКОВА Мария Павловнае—Мухаршэбэрэй аймагай, «Победитель» колхозой колхозница.

Зургаан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

1. БЕРДЫШЕВА Александра Назаровнае—Прибайкальска аймагай Байкальска ОРС-ын сетка вязальщица.
2. БЕРЕЗОВСКАЯ Ксенья Семеновнае—Байкало-Кударын аймагай Кировой нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
3. БЕРЕЗОВСКАЯ Анна Архиповнае—Байкало-Кударын аймагай Кировой нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
4. КОЖЕВНИКОВА Соломонида Иннокентьевнае—Кударын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
5. КУРИКАЛОВА Матрена Филипповнае—Кударын аймагай «Красный Пограничник» колхозой колхозница.
6. НАСЫРОВА Хакима Мухаршэбэрэй аймагай «Победитель» колхозой колхозница.
7. ОВЧИННИКОВА Екатерина Евдокимовнае—Прибайкальска аймагай Горячинска тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.
8. ПАРФЕНОВА Лукерья Ефимовнае—Мухаршэбэрэй аймагай Никольско тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.
9. ПОЛЯНСКАЯ Улита Иннокентьевнае—Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Октября» колхозой колхозница.
10. САЖИНА Екатерина Ивановнае—Мухаршэбэрэй аймагай «Победитель» колхозой колхозница.
11. ТИМОФЕЕВА Пелагея Ильиничнае—Кударын аймагай «Красный Строитель» колхозой колхозница.
12. ФЕДОРОВА Евдокия Антроповнае—Мухаршэбэрэй аймагай «Большевик» колхозой колхозница.
13. ЦЫРЕНОВА Лукерья Пантелимоновнае—Кударын аймагай «Заря» колхозой колхозница.
14. ШИЛКИНА Анастасия Семеновнае—Прибайкальска аймагай Турка тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

1. АНТОНОВА Акулина Петровнае—Мухаршэбэрэй аймагай, Хонхолой тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.
2. АНДРЕЕВА Васса Николаевнае—Сэлэнгын аймагай «7-е ноября» колхозой колхозница.
3. БУТАКОВА Зоя Андреевнае—Мухаршэбэрэй аймагай, Мухаршэбэр тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.
4. ВОРОНИНА Анна Ивановнае—Кударын аймагай «Заря» колхозой колхозница.
5. ЗУЕВА Лидия Георгиевнае—Кударын аймагай, «Красный пахарь» колхозой колхозница.
6. КРАСИКОВА Агафья Андреевнае—Кударын аймагай, «Красный Октябрь» колхозой колхозница.
7. КУЛАКОВА Мария Павловнае—Сэлэнгын аймагай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
8. МАКСИМОВА Устинья Ефимовнае—Кударын аймагай, «Красный Пограничник» колхозой колхозница.
9. МИХАЛЕВА Таисья Прокопьевнае—Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой колхозница.
10. ПОСОХОВА Варвара Сидоровнае—Кударын аймагай, «Красный Заря» колхозой колхозница.
11. ПОСОХОВА Фекла Константиновнае—Кударын аймагай, «Красный Заря» колхозой колхозница.
12. СЕЧЕПОВА Фенадора Васильевнае—Кударын аймагай, Ехэ-Кудара тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.
13. СОБАШНИКОВА Паталья Никодимовнае—Кударын аймагай «Красный Октябрь» колхозой колхозница.
14. ШАНГИНА Августа Константиновнае—Кударын аймагай, «Красный Пахарь» колхозой колхозница.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо М. ЧУВЬЮРОВ.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин үүргые дүүргэгшэ В. МОНКЕТОВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан, 1945 оной майн 8.

Наранай аймаг

Наран болбол айхабтар ехэ, бусалжа халуун бүмбэрсэг юм. Тэрэнэй газа талын халуунинь 6.000 градус болодог. Энэ зэргэ халууна бүхы бодосууд уураг ба газ болошодог байна. Иимэ дээрэһээ Наран болбол хайлангир халуун газһаа бүридэһэн бүмбэрсэг болоно. Иимэ дээрэһээ Наран хадаа гэрэл ба дулаа үгэдэг.

Газар гээшэ мүн баһа бүмбэрсэг юм, зүгөөр харахада, хүйтэн ба Наранһаа 1,3 миллион дахин бага байна. Нарые манай Газартай зэргэлүүлжэ үзэхэ болоо һаа хүнэй толгойе булавкын толгойтой зэргэшүүлһэн жэшээтэй. Гэбэшье, Наран болбол биднэһээ 149 миллион километр холо байдаг ушарһаа багахан шэнги харагдадаг гэшэ.

Газар хадаа сагаа үргэлжэ Нара тойрон эрьедэг байха юм. Газар шэнги харанхы ба хүйтэн бусадшье олон бүмбэрсэгүүд мүн тэрэшэлэн Нара тойрон элдэб хэмжээнэй хирэ соо эрьедэг байна. Тэдэ бүгэдые Наран гэрэлтүүлдэг ба дулаасуулдаг юм. Тэдэ бүмбэрсэгүүдые планетанууд гэжэ нэрлэнэ. Газар хадаа тэдэ планетанүүдэй нэгэниинь юм.

Планетанууд бүлта тус тустаа нэрэтэй байха. Тэдэнэрые Наранһаа холодхон янзаарнь тоолоболнимэ: гээшэнь Наранда эгээл ойро байдаг Марс, Юпитер, Сатурн, Уран, Нептун, Плутон. Иимэнэй Меркурий гээшэнь Наранда эгээл ойро байһан планета болоно. Тиимэ ушарһаа энэ планета дээрэ сагаа үргэлжэ халуун юм. Тэндэ түүлэн зүйлнүүд хайлашадаг жэшээтэй. Плутон гээшэнь Газарта орходо Наранһаа 40 дахин холо байдаг һүүлшын планета болоно. Тэрэ зэргэ холо байхада Наран юрэ алярһан мүшэн шэнги харагдадаг. Энэ планетын дээрэ айхабтар хүйтэн юрэ бусын шэрүүн хүйтэн зэндэг байха юм.

Наранай гэрэл туйһан зарим планетанууд тодоор харагдадаг. Жэшээлэ, һүнии тэнгэриидэ Юпитер гэжэ планета томо шара мүшэн шэнги харагдадаг. Заримдаа үдэшэ ба үглөөгүүр гэрэлтэй мүшэн гү, али үглөөнэй үенүүдтэ Венера мүн лэ харагдадаг.

Газарые тойрожо һара эрьедэг. һара болбол Газарһаа 50 дахин бага ба 384.000 километр холо байдаг. һара гээшэ мүн лэ хүйтэн ба харанхы бүмбэрсэг юм. Наранай гэрэлтүүлдэгэй дээрэһээ биднэдэ һарууһан харагдана.

Марс ба Юпитерэй эрьедэг замуудай дундуур, хэдэн мянган багахахан планетанууд Нарые тойрон хүдэлнэ. Тэдэ планетанүүдэй тон ехэнь хүндэлэн уругаа икии хэдэжэн зуугаад километр байха юм. Тэдэ тойрон хэдэн зуу мянган Нарые тойрон хэдэн зуу кометанууд (һүүлтэ одонууд) хүдэлжэн эрьедэг. Тэдэнэр эрьежэ ябахадаа заримдаа Наранда тон ойро болодог ба заримдаа Наранһаа угаа холо болодог юм. Тэдэ кометанүүдэй хойноһоонь хэдэн зуу мянган гү, миллионшье километр утатай гэрэлтэмэ зурууд газ—«һүүл» унжалдан ябалдаа. Планетанүүдэй хоорондохи дайда соо тоогүй олон шулуунүүд ябалсаа. Тэдэ шулуунууд зарьмандаа манай Газартай тохёолдожо, айхабтар түргэн ябадалаараа агаар эсхэн орхоо зууроо гэрэл сасартараа халан шаталаг байха юм. Энээниие юрэ мүшэн унаба гэжэ хэлсэдэг. Зүгөөр, үнэн дээрээ энээнь хайлажа халуун шулуун гээшэ. Тэдэнэй улаана томонуудынь агаарта шатажа үрьдэнгүй газар дээрэ унаашадаг.

Наран, планетанууд, һара болон кометанууды хамта дээрэнь Наранай аймаг гэжэ нэрлэдэг юм.

Наранай хиртэлгэ

һара болбол Газарые тойрон эрьедэг юм. Тиихэ үедөө зарим ушарта Нарые биднэһээ хаахалан үнгэрдэг. Нэгэ газарһаа харахада, һара хадаа Нарые сум хаахалан гарадаг байна, ниихэдэ наранай дүүрэн хиртэлгэ болобо гээшэ. Мүн Наранай зарим хүбиие хаахалан гарахадань Наран хажуу талаһаа хиртэдэг байха юм.

1945 оной июлиин 9-дэ наранай хиртэлгэ болохо байна. Ладожска нуурһаа эхилэжэ, Рыбинск, Иваново, Арзамас ба Сызрань дээгүүр Аральска далайн хойто тала болон Сыр-Дарья хүртэр гарахан рабтэһүүд шадар һууһан зондо Наранай дүүрэн хиртэлгэ үзэгдэхэ. Бусад нютагуудта наранай зарим хүбинь хиртэхэ байха.

(«Колхозникай календарьһаа»).

ХИЛЫН СААНА

САН-ФРАНЦИСКОДАХИ КОНФЕРЕНЦИ ДЭЭРЭ ТРУМЭН ҮГЭ ХЭЛЭХЭ

ВАШИНГТОН, майн 23. (ТАСС). Трумэн болбол Сан-францискэ ошожо, конференциин һүүлшын пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэ зүбшөөбэ гэжэ США-гэй гүрэнэй секретарь Стеттиниус пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Стеттиниусэй үгөөр мэдээжэ, тэрэ хадаа майн 23-ай үглөөгүүр Трумэнтэй зүблөө хэһэн байгаа. Конференци болбол өөрынгөө хүдэлмэриие июниин эхээр амжалтатайгаар дүүргэжэ байха гэжэ Стеттиниус өөрынгөө найдабари хэлэбэ, гэбэшье тэрэ хадаа һара үдэрынь сахаар заабагүй.

НОМГОН ДАЛАЙ ДЭЭРЭХИ ДАЙН

ЛОНДОН, майн 24. (ТАСС). Номгон далайн баруун-урдахи хүбида байгаа союзнигүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Нэгэдэмэл командованиин штабай мэдээсэлэе Рейтер агентствын дамжуулсань хадаа Кинданас арала центральна хүбида американска сэрэгүүд 10 миля урагшаа дабшаба.

Американска сэрэгүүд Формоза аралые айхабтар хүсэтэйгөөр бомбодобо, мүн тэрэшэлэн Шанхайдахи, Кантоной ба Францужска индо-Китайдахи японско сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые бомбодобо. Бусад самолёдууд Борнео арала добтолбо.

ВАШИНГТОН, майн 24. (ТАСС). Американска бомбардировочно авиациин 20-дохи соединениин штабай мэдээсэхэдэ, хадаа Американска хэтэрүү ехэ хүсэтэй эхэһэн тоолон бомбардировщикүүд Токио хотодо эхэһэн тоолой шатаадаг бомбонуудые хаяһан байгаа.

ГАДААДЫН ХРОНИКО

Белградта, Земунээ болон Великий Планеда, Югославиие сүлөөлхын түлөө болоһон тэмсэлүүдтэ наһа бараһан Улаан Армиин сэрэгшэдтэ хэһэн памятнигууд нээгдэбэ.

* * *

«Глория» гэжэ Хельсинкадахи кинотеатр соо «Финляндитай эб найрамдалай асуудал тухай Советскэ документална фильм харуулагдажа эхилбэ. Фильм бүлэр угаа ехэ амжалтатайгаар үнгэржэ байна.

* * *

Данида Германска түлөөлэгшэ байһан доктор Вернер Бест гэгшэ датска правительстваар аңлийска засагта тушаагдаа хаахын тулада үгтэбэ.

* * *

Прагада һургуулиин ном хэблэлэй газар оролдожо дээрэ эхиин һургуулинуудта үзэхэ номнуудые һаяар хэблэн гаргахаар хараажа.

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем ипереводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00363. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.